

I

Meksikas, 1928

Mélyna

Elektra ir tyrumas. Meilė. Atstumas.
Švelnumas taip pat gali būti štai toks
mėlynas.

Iš Fridos Kalo dienoraščio

kobalto mėlyna

Ji mato tik jį – nė nereikia į jį žiūrėti.

Jis vis šmėžuoja kažkur aklosios zonos pakraštyje. Regos paraštėse, kur labiau nujauti nei išties matai. Įspūdinga forma, pusiau dramblio, pusiau aštuonkojo su užliūliujančiais čiuptuvais, užkrečiančiais erdvę, kur tik praslenka masyvus jo kūnas. Jis kaip cirko trofėjus, kuri kiekviena moteris norėtų prisismeigti – įsismeigti – ten, prie korsažo. Šio centnerį sveriančio vyro vikrumas prieštarauja visiems gamtos dėsniams, rausvo kūno nežmoniškas storumas tik dar labiau paryškina neįtikėtiną lankstumą ir vijurko greitumą, kiekvienai keldami staigų ir nepalaužiamą norą prisiliesti prie to, kas uždrausta. Diegas Rivera, kaip stiprūs kvėpalai, trenkiantys kiekvienam, pasitaikančiam kelyje, pakeri ir kaip magnetas nepaaiškinamai ima traukti silpnąją lytį – išnyksta drovumas, išsiskleidžia krūtinės ir primityvus savinimosi instinktas.

Vos jam pasirodžius, viena oktava pakyla šventės šurmuly, pabunda įžūlumas, sutviska apgamėliai, apsnūdusi drąsa įkaista. Viskas aplinkui ima spragsėti. Jam pasirodžius nublanksta gražbylių ir dailių kūnų erotizmas. Jis pagauna ir

pavergia. Nenuleisdama nuo jo akių, Frida galvoja apie tuos švytinčius taškelius, įkyrius blykčiojimus, nesiliaujančius net užsimerkus, kai akinanti šviesa taip sudirgina tinklainę, kad tos švieselės sklando tarsi vaiduokliai už blakstienomis apkraštuotos uždangos. Kokia šio milžino auros jėga sukelia šias afrodiziakų dulkeles? Mat Diegas bjaurus, jo bjaurumas atviras, jis mėgaujasi pats savimi. Diego bjaurumo norisi ragauti, jis kelia apetitą: norisi atsikąsti storo jo pilvo, pajusti jį gerklėje, išsipurvinti dantis, norisi laižyti galingus pirštus, lyžtelėti pernelyg ryškias akis, pernelyg nutolusias viena nuo kitos, neaiškios spalvos.

Ji atplėšia žvilgsnį nuo žinomiausio Meksikos dailininko ir žvalgosi po susirinkusiųjų minią, beformę ir užsispyrusią galimybių masę. „Nieko nėra panašiau, kaip vienas vakarėlis į kitą, tiesa?“ – pagalvoja ji. Ta pati po dienos pareigų skubriai užtraukta užuolaida, rėkiam garsiau, kvėpuojam tankiau, geriam dar greičiau, juokas vis greičiau plūsta iš burnos link tos, kuri eina pro šalį, kurią pabučiuoji, bet Tinos Modoti vakarėliai tuo ir žavūs, kad yra kaskart kitokie. Juose gali tikėtis staigmenų, ir Frida mėgsta įsilieti į juos kaip nematoma stebėtoja.

Frida Kalo eina iš vieno kambario į kitą norėdama pažvelgti vis kitu kampu, stipriau susilieti su šia girtų aistrų knibždančia ir užgaidžia aplinka. Ji žvilgsniu tyrinėja senosios Ispanijos didikais persirengusius vyrus tviskančiomis kostiumų sagomis, vyriška paklusniomis sruogomis suguldyta šukuosena, lygiomis siūlėmis – jų eleganciją taip ir no-

risi ištaršyti. Ir šie švarutėliai gražuoliai poetai čia puotauja su kitais vyrais, *hombres*, kurių marškiniai suglamžyti ir vieninteles kelnes jie kiekvieną savaitės rytą užsitraukia ant papilkėjusių apatinių, vyrais, turinčiais mažai, nes jie dirba rankomis, – tačiau visi jie jos nosiai atsiduoda tuo pačiu nepriekaištingu prakaitu, visi jie iš to paties paveikslo, nes Frida juos regi nuogus, ji vienu blakstienų virptelėjimu ištrina išdidžias jų pozas, elgesį ir puošmenas. Mintyse piešia tik įsitempusius raumenis, sausgysles, juodais gyvaplaukiais apaugusias krūtines, švelnias ir per dideles jaunuolių pėdas. Moterys čia, pas Tiną, jiems lygios, tokios pat išdidžios, tokio pat karšto kraujo – jos tokios pat laisvos. Paprasčiausios siuvėjėlės, užsukusios išlenkti taurelės, tokios pat kaip tos, kurios nuo gimimo dėvi įliemenuotas suknius; kovojančios klasės susitaiko, kad galėtų kartu nusigerti. Tina Modoti – avantiūristė. Italė fotografė su būriais mylimųjų, politinė aktyvistė, jos veidas dvelkia ramybe, kaip ir tų moterų, kurių grožis tėra netikėta smulkmena, papildanti jų protą ir talentą. Talentą būti. Jos draugas Chermanas de Kampas Fridai atvėrė duris į menininkų ir komunistų (pleonazmas) sambūrį, kai ji pagaliau išsivadavo iš medicininio korseto, iligus mėnesius laikiusio ją lovoje, ir pagaliau galėjo grįžti į gal ir ne visai normalų, bet vis dėlto gyvenimą. Tada ji įstojo į Meksikos komunistų partiją ir susipažino su Tina Modoti. Jos prisijaukino viena kitą pirmuoju apsikabinimu, o po antrojo viena kitą jau dievino. Fridai patinka itališka Tinos nosis, tarsi iš akmens iškaltas biustas, jos kuodeliai, išsileidžiantys jai beriant žodžius *staccato* ritmu. Fridai patinka, kaip

Tina, užsienietė, fotografuoja meksikietes iš nugaros, gatves iš priekio, gėles be stiebų, Fridai patinka, kaip Tina myli Meksiką.

Frida lieka nuošalėje, nes jos kūnas dar ne visai pasveiko po Avarijos. Taip, šis kūnas kaista ne ką mažiau nei metalo plokštė saulės atokaitoje, liepsnoja, užsidega nuo vaiskaus alkoholio, gitarų ir atkaklių trimitų serenadų rytais, nuo noro pakilti ten, iš kur nebegrįžti nesugadinta, bet jos kojos sunkiai ją išlaiko. Fridai reikia mokytis iš naujo, kiekvieną judesį lydi naujos ir siaubingos pasekmės, nematomas skausmas pasiruošęs kąsti, baimė šaldo, o juk ji buvo tikras vijurkas. Lėkdavo mokyklos koridoriais, šokinėdavo savo kvartale per tvoreles, triukšmingai praskriedavo už kabinetų durų, kur pamokas vesdavo rimtuoliai mokytojai, lėkdavo ir tada, kai reikėdavo užlipti į tribūną ar įsikarti į medį, ar Meksiko gatvėmis, kad nepražiopsotų nė vieno susitikimo, galinčio pakeisti dieną, o gal ir visą gyvenimą, lėkdavo kaip beprotę galvą pametęs žiogas, nepasotinamoji, ugningoji Frida, nuo pat mažų dienų žaidžianti tik berniukų žaidimus, nepraleidžianti nė vieno nuotykių, nors gali nusibrodinti kelius, pažeisti jusles, apsibraižyti veidą.

Fridai atrodo, kad jai vis dar niežti kojas, jos atsimens praeties narsą ir neišsenkantį vakar dienos nutrūktgalviškumą, o šiandien tos kojos – tik negyvi medžio gabalai, dvidešimties metų merginai surūdiję po tos Avarijos, prakeiktas kūnas tapo šizofreniškas, todėl Frida žiūri į beprotiškai šokančius Chermaną ar Tiną, nerūpestingus, lyg nutrūkusius nuo vadžių, ir taip lyg ir pati truputį šoka, kai Tina aukštai pakelia sijoną, versdama prakaituoti tarpkojus ir kaktas,

kartu ramiai ir džiugiai vėl įpildama tekilos kubiečiui meilužiui Antonijui Meljai.

Gražuolis Melja, veidas kaip graikų skulptūros, mielai jį sudorotum keliais kašniais, nebeatskirdama, ar čia galva, ar kūnas, ar žodžiai.

Fonografas plyšauja, bohema nesiliauja plūdusi kaip juodosios skruzdėlės prie tekančio medaus. Visur džiaugsmas, visur politika, visur tragedija. Drovumas ir tabu negailestingai naikinami. O Tinos vakarėliai ilgus mėnesius priverstinai gulėjusiai Fridai – pats geriausias būdas vėl vaikščioti. Ji, dvidešimtmetė, nors jaučiasi pasenusi, vėl norėtų kvėpuoti jaunyste, vėl ištempti auksinį triukšmo siūlą kaip tada, kai skubėdama iš vienos vietos į kitą skriedavo tarsi blyksinti liepsnelė. Šis šurmulyš ir juokeliai pravalo galvą, muzika perveria kūną, susuka kraujagysles. Ji negali šėlioti, kol kas negali, bet tikisi, kad jėgos grįš, jau dabar grįžta, ji dainuoja pirštais įsikibusi kuriam nors draugui į sprandą, nes jie *visi* jos draugai, gerklę jai vilgo ir ja nuteka meskalis, kiekvienas jo lašas iškreipia tikrovę. Frida vis dar moka gerti ir tvirtai laikosi ant savo popierinių kojelių. Ji žino, kad niekada nebesijaus kaip dvidešimties, nebepatirs to svaigaus jaunatviško kūno įsiūčio, bet štai kraipydama klubus artėja Tina, deivė išsidraikiusiais plaukais, ir palinksta prie ausies.

Ji jos visur ieškojo. „Visur tavęs ieškojau, Frida, Diegas Rivera surengė pasirodymą, turiu tau jį pristatyti. Dešimt moterų įsikibusios jo lūpų ir marškinių.“ Tina nori jai pristatyti Diegą Riverą, jis šįvakar čia. Frida apsimeta nustebusi: „Tikrai? Oi ne, nemačiau jo.“ Tina apkabina ją per

pečius ir leidžiasi į *monstruo* paieškas. Jiedvi alkūnėmis iriasi per orgiją. Frida nejučia išsitiesia, atgyja, pralinksmėja tarsi pasibaigus laukimui, nes išties ji juk ir atėjo čia ne dėl ko kito, o susipažinti su Diegu Rivera.

Staiga pokšteli petarda. Čaižiai suspinga moterys, sutraška stalas, svečiai bėga, stumdosi. Tina palieka Fridą ir pamiršta planus suvesti ją su Diegu – vidiniame kiemelyje karas. Skardena juokas, nepaisant nuostolių, griaudi dainos, o apduję vyrai, laikydami rankose butelius, plūsta lauk tikėdamiesi dar kitų naktinių pramogų. Moterys seka paskui. Kai kurios aplenkia juos. Šventė nesibaigia, tik pasikeičia vieta.

Čia viskas apversta aukštyn kojom, nes tas idiotas Diegas Rivera išsitraukė pistoletą ir šovė į fonografą – tai supratusi Frida Kalo šypsosi ir prisidega jau nežinia kelintą cigaretę.

Ji įtraukia dūmą, atsikosėja. Estetiškai.

Neskubėdama.

Sprukdamas Rivera pamiršo švarką su pamušalo spalvą išduodančiais rankovių atlankais – sodri, kone violetinė, mėlyna kaip kobaltas. Frida šioje beveik ištuštėjusioje svetainėje užsimeta švarką ant pečių ir paskęsta jame, nes jis milžiniškas. Frida pakelia prie veido plačias rankoves, kuriose pradingo jos rankos, – kvepia oda ir tuberozomis, gausiai įkvepia dailininko kvapo, bando užuosti jo likučius. Kobalto mėlyna – tobula. Sako, nieko nėra geriau norint sukurti jaukumą.

Partija atidėta, Diegai, aš turiu laiko. Mane įkalinęs korsetas išmokė neskubėti.

plieno mėlyna

Isiskverbiantis mėlis, išnykstantis naktyje

Jie mylisi. Ką tai reiškia? Frida nusirengė, pati, labai greitai – sijoną numetė ant žemės, nerūpestingai paliko tįsoti, saga po sagos atsisagstė marškinius, jie krenta, apnuogina kūną, kelnaitės nuslysta, pamažu, ji drąsiai rodo savo kūną, nesidrovi, jokio dirbtinio dorovingumo, Frida prisijaukino kūną labai anksti, jis ne kartą ją išdavė: per liekna, siaurais klubais, poliomiellito pažeista koja, Frida šlubčioja, yra raišakojė, menkutis kūno kapitalas pačios apžiūrėtas iš visų pusių, be jokio šališkumo, visi įdubiai ir gumbai – teks žaisti tokiomis kortomis, ne kažin kas, bet kitų ji neturi.

Diegas pirmiausia puola kaip žmogėdra, be jokių skrupulų tave užgrobia, mėgaujasi, seilių daug, dantys galingi, jis, rodos, nieko nemato, ragauja tarsi neregys, didžiulė greitai ir džiaugsmingai šniukštinėjanti nosis, prisijaukinanti kvapus, odos atspalvius, jis tarsi virsta rankomis, nesidroviniomis, jžūliomis, ir kaip koks gurmanas savininkas apžiūri savo nuosavybę dar nenusirengęs.

Ji nurengia jį, ištraukia diržą ir paleidžia plačius beformius drabužius, ieškodama kelio gausos link, didžiulius juodus batus nuauna staigiu, smarkiu judesiu, bet palieka jam

kaubojaus skrybėlę, – išlaisvina Diego kūną, žinomą iki pat Europos, garsųjį totemą, dvigubai už ją vyresnį ir išgyvenusį dešimčia gyvenimų daugiau. Ji dominuoja, nė vienas nesi-juokia sutrikę dėl skubos, ji atsisėda ant jo šonu, amazonės poza, bučiuoja jo vyriškas krūtis suprasdama, kad prieš ją jis turėjo margą būrį kitų moterų užpakalių, eksperčių, do-rovingų ir ištvirkėlių – jos glamonėjo taip pat, bet kartu ir kitaip. Seksas – visada pirmas kartas. Ir Diegas jote ant ste-buklingo kalno, staiga toks lengvas ir vikrus, it savininkas, įsitikinęs turintis visas teises, tobulas manevruotojas, besotis vaikas, užkariauja vidines valdas, laižo, skleidžiasi, džiugiai stuksi, prakaito perlais nusėtas raktikaulis, mažytis moters kūnas negauna atokvėpio, tarsi griaudi, tarsi amsi šunelis, skverbiasi pro visur, jie mylisi, ir ką tai reiškia?

O paskui viskas baigiasi, įtampa atslūgsta, dėmės nuva-lomos arba ne, vien švelnumas, tamsu, prieš puldami vienas kitą šviesos jie nejungė, mylėjosi taip, kaip atkemšamas pir-mas šventės butelis – su kruopele iškilmingumo, didžiuliu entuziazmu, nes šventės juk taip laukta, o Diegas, nežiūrė-damas į Fridą, klausia: „Iš kur, po galais, tiek randų?“

Ji apie jį žino viską, visas legendas, o jis apie ją nežino nieko, nes ji – niekas. Jis – garsiausias Meksikos dailinin-kas, ji – metisė iš Kojoakano, dvidešimčia metų jaunesnė, dar ir subyrėjusiu stuburu. Todėl ji pasakoja. Atsako į jo klausimą.

Tai įvyko prieš daugiau kaip dvejus metus. Ji buvo su savo Alechandru, savo meile, savo sužadėtiniu, savo *novio*, užuot ėję į paskaitas, jie visą dieną praleido vaikštinėdami

po Meksiką kaip nerūpestingi valiūkai, be jokio rimto tikslo, buvo rugsėjis, kai vasara blunka, o gamtos kvapas apsinksta. Ji prisipirko visokių niekniekių, miniatiūrinių lėlyčių ir apyrankių, ji negali tam atsispirti – žvilgsniu bevertį daiktą paverčia būtinu talismanu, dar viena jos kolekciją papildysiančia keistenybe. Alechandras nepyksta, nors jį kiek ir erzina šios raganiukės fetišizmo apraiškos. Frida pasakoja.

Tyliai pasakoja Diegui tamsoje. Dabar, ataušus aistros prakaitui, jie skendi vėsumoje, kūnai kone liečia vienas kitą, kvapūs ir išdykę.

Alechandras ir Frida įsėdo į autobusą, parvešiantį namo. Staiga Frida prisimena, kad nebeturi skėčio, ir sunerimsta, Alechandras taip pat įtraukiamas į paieškas: „Kur tas skėtis?! Gi turėjau, kai ėjom pro turgų.“ – „Tiek to, Frida, juk tik skėtis.“ – „Kaip „tiek to“?“ Frida bijo pamesti savo daiktus, jie ją ramina, yra lyg jos tęsinys. Ji priverčia Alechandrą išlipti iš autobuso, štai jie ir vėl ant šaligatvio. „Kur tu jį rasi?“ – priekaištauja Alechandras, jis jai padovanos kitą, gražesnę. Alechandras įtikina Fridą sėsti į kitą autobusą. Frida jau pamiršo skėtį, daiktai vertingi tik savo istorija, o istorija rašoma kiekvieną dieną, *sobre la marcha*, pažadėtas naujasis skėtis bus tik vertingesnis už prarastąjį, juodu jau sėdi susiglaudę pilnutėlio autobuso gale. Frida prisispaudusi prie Alechandro, kurio kūną pažįsta mintinai, o šiandien, pasakodama šią istoriją, ji šitaip prisispaudusi prie dar nepažįstamo Riveros kūno. Autobusas naujut naujutėlis, ką tik nudažytas, sėdynės ir suoliukai nenutrinti – Frida tai pastebi, kaip ir moterį su triukšmaujančiu vaiku nuostabio-
mis plieno mėlynumo akimis, tankūs mamos plaukai surišti

žemai į kuodelį, o sūnus peša jai sruoga, padauža tironas, pavargusi mama šypsosi, Frida supranta, kad reikėtų užleisti sėdimą vietą moteriai, bet jos žvilgsnis užkliūva už nugara stovinčio vyro su įrankiais, vilkinčio kombinezoną su rusvo mis dažų dėmėmis, – greičiausiai dažytojas. Tačiau staiga pamato tramvajų. Jis priešais, autobuso dešinėje, ji nusijuokia, nes atrodo, kad jis lekia tiesiai į juos, nusijuokia nervingai, lyg staiga išvydus ką nors neįprasto, lyg išsigandus optinės iliuzijos. Ji surinka, bet gal jai taip tik atrodo: „Žiūrėk, Alechandrai, tramvajus!“ Galvoja: „Jis pravažiuos. Tikrai pravažiuos! Gal trenksis į mus, bet ne, pravažiuos.“ Mato, kaip artėja chaosas, tačiau tuo netiki, nes jaučiasi esanti nenugalima, ji su actekų šarvais, ji – dvasia. Juk tai pokštas. Ji pažvelgia į šalia sėdintį Alechandrą, kaire ranka stipriai spaudžiantį prie savęs krepšį, apie tai negalvojantį, ramiai svajingu žvilgsniu žvelgiantį priešinga kryptimi. Ji prisimena į kišenę įsidėtą akmenuką nuo grindinio, jai nieko negali nutikti. Ji nebijo. Kodėl ji nebijo? Visos šios mintys praskrieja per akimirką. O Alechandras nespėja jai atsakyti, bet gal ji per tyliai ištarė: „Žiūrėk, Alechandrai, tramvajus“, ir tramvajus rėžiasi į autobusą – viskas įvyksta tyloje, sulėtintai, kaip sapne, be jokio triukšmo. Autobusas tarsi guminis paklusniai prisitaiko prie groteskiško pokyčio – užsispyręs tramvajus bando kiaurai perkirsti ryškiaspalvį autobusą, šis vis labiau riečiasi kaip žirgo pasaga, linksta tarsi madonos kūnas, išprievertautas siaubingo niekšo, Frida keliais jaučia raminantį, bet neįprastą sąlytį: šiame perpus perlinkusiame autobuse ją liečia priešais sėdinčio kaimyno keliai, jo akys suapvalėjusios iš nuostabos, ir staiga viskas išlaksto į šalis.